

Προς τη
Δ/νση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙ.Π.Α.)
Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
Email: sec.dipa@prv.ypeka.gr

Αθήνα, 30/11/2023
Α.Π. 23/157

Θέμα: Υποβολή σχολίων της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Σχεδίου του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (ΕΠΑΥΑΠ).

Η Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία ανταποκρινόμενη στην πρόσκληση για δημόσια διαβούλευση, η οποία απευθύνθηκε προς κάθε ενδιαφερόμενο μέσω της ανακοίνωσης (της 1/11/2023) της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων Α.Ε. (ΕΔΕΥΕΠ Α.Ε.), υποβάλλει τις απόψεις και τα σχόλιά της επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Σχεδίου του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (ΕΠΑΥΑΠ). Τα σχόλια αυτά υποβάλλονται εμπρόθεσμα, εντός της προθεσμίας των τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση της ανωτέρω ανακοίνωσης.

Κάνοντας αρχικώς μια γενική θεώρηση της υπό διαβούλευση ΣΜΠΕ, έχουμε να επισημάνουμε τα εξής:

Α) Ένα πρώτο σοβαρό πρόβλημα που διαπιστώνουμε στη ΣΜΠΕ, είναι ότι τα συγκεκριμένα συμπεράσματα που προκύπτουν και τα οποία καταλήγουν στις προτεινόμενες θέσεις για τα Υπεράκτια Αιολικά Πάρκα (ΥΑΠ), βρίσκονται σε αναντιστοιχία με τα στοιχεία και τους χάρτες για τα πουλιά, που περιλαμβάνονται σε άλλα κεφάλαια της ίδιας αυτής μελέτης. Ενώ δηλαδή η ΣΜΠΕ περιλαμβάνει επαρκείς περιβαλλοντικές πληροφορίες, που θα έπρεπε να οδηγούν στον αποκλεισμό των ορνιθολογικά ευαίσθητων περιοχών, αυτό δεν βλέπουμε να συμβαίνει. Αυτή η ασυνέπεια, **αποτελεί σοβαρή αδυναμία της υπό διαβούλευση ΣΜΠΕ.**

Η αναλυτική περιβαλλοντική πληροφορία που παρατίθεται στο Κεφάλαιο 8 («Παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος»), θα έπρεπε να είχε ληφθεί υπόψη στον σχεδιασμό και την επιλογή των προτεινόμενων περιοχών ανάπτυξης ΥΑΠ. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι στην Υποενότητα παρουσίασης της Ορνιθοπανίδας (8.2.3.2.1), παρουσιάζεται ο Χάρτης 8-36 με τις Σημαντικότερες περιοχές παρουσίας και χρήσης χώρου για τα κύρια είδη θαλασσοπουλιών στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο, με βάση τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα δεδομένα καταγραφών πεδίου, τηλεμετρίας και τις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά. Όπως προκύπτει από τον συγκεκριμένο χάρτη ευαισθησίας, τα κόκκινα και πορτοκαλί κελιά χαρτογράφησης υποδεικνύουν περιοχές με σημαντικότητα από 75% και πάνω για τα θαλασσοπούλια, γεγονός που θα καθιστούσε αναμενόμενο να ληφθεί υπόψη κατά την επιλογή των προτεινόμενων περιοχών ανάπτυξης ΥΑΠ, κατ' ελάχιστον σε ένα εναλλακτικό σενάριο. Σε αντίθεση με αυτή την

εύλογη υπόθεση, η τελική επιλογή των προτεινόμενων περιοχών αγνοεί παντελώς και επιδεικτικά τα συγκεκριμένα δεδομένα. Υπάρχει μάλιστα προτεινόμενη περιοχή ανάπτυξης ΥΑΠ (Γυάρος) που βρίσκεται εξ ολοκλήρου εντός της κόκκινης (υψηλότερης) ζώνης ευαισθησίας για τα θαλασσοπούλια.

Όλες οι πληροφορίες που παρατίθενται στη ΣΜΠΕ για την ορνιθοπανίδα και τις επιπτώσεις σε αυτή, στοιχειοθετούν πλήρως την αναγκαιότητα ενεργοποίησης και εφαρμογής σχετικών κριτηρίων αποκλεισμού και υποδεικνύουν σοβαρούς εν δυνάμει κινδύνους για πολλά προστατευόμενα (από το εθνικό, ενωσιακό και διεθνές δίκαιο – βλ. κωδικοποίηση στον πίνακα 8-7 της σελίδας 215 της ΣΜΠΕ) είδη πουλιών. Οι δεσμεύσεις και σχετικές προβλέψεις, που προκύπτουν από το δίκαιο αυτό, θα δημιουργήσουν μεγάλες δυσκολίες συναίνεσης, ή/και ενδεχόμενες νομικές δυσκολίες στην αδειοδότηση των προτεινόμενων ΥΑΠ. Ας σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο της σελίδας 84, «τα Κριτήρια Αποκλεισμού είναι περιορισμοί που χρησιμοποιούνται για να διαχωρίσουν περιοχές αποφυγής χωροθέτησης ΥΑΠ, όπου υπάρχει βαθμός δυσκολίας συναίνεσης αρμόδιων φορέων και είναι πιθανό να αποτρέψουν την έγκριση άδειας χωροθέτησης ΥΑΠ.»

Β) Ο χωροταξικός σχεδιασμός και ειδικότερα, στην προκειμένη περίπτωση, ο **θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός**, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ορθή ανάπτυξη του ΕΠΑΥΑΠ. Στο Σχέδιο του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (συγκεκριμένα στη σελίδα 145) αναφέρεται ότι: «*Η ανάπτυξη έργων ΥΑΠ καθορίζεται σε συγκεκριμένη περιοχή η οποία καθορίζεται σε βάθος χρόνου μέσα από μία σειρά διαδικασιών. Η διαδικασία που εφαρμόζεται στη διεθνή πρακτική έχει ως εξής: α) Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός θέτει τις περιοχές που μπορούν να αξιοποιηθούν δυναμικά ως περιοχές ανάπτυξης ΥΑΠ*».

Στην Ελλάδα ωστόσο, δεν υπάρχει θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός. Μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ξεκινήσει σχετική προδικαστική διαδικασία, αποστέλλοντας προειδοποιητική επιστολή¹ στις ελληνικές αρχές, καθώς η χώρα μας είναι εκπρόθεσμη ως προς την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία - Πλαίσιο 2014/89/ΕΕ, **επειδή δεν θέσπισε ως όφειλε Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό**, με καταληκτική ημερομηνία τον Μάρτιο του 2021.

Μάλιστα, η παραδοχή της έλλειψης θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, διατυπώνεται και στη ΣΜΠΕ, στο κεφάλαιο 4.4, στη σελίδα 65, όπου αναφέρεται ότι: «*Όσον αφορά στην Εθνική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Χώρο και τα αντίστοιχα Θαλάσσια Χωροταξικά Πλαίσια (ΘΧΠ), καθώς αυτά βρίσκονται ακόμη σε εκκρεμότητα, το υπό εξέταση Πρόγραμμα ενσωματώνει και υπερκαλύπτει τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης ΥΑΠ του ισχύοντος Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ (άρθρα 6, 10) και επιπλέον αυτών εφαρμόζει πρόσθετα περιβαλλοντικά κριτήρια με βάση το σχέδιο αναθεώρησής του που εκπονείται από την αρχή σχεδιασμού του ΕΧΠ-ΑΠΕ (Δ/ση Χωροταξίας ΥΠΕΝ) για τη διασφάλιση της προστασίας των θαλάσσιων χρήσεων,*

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_6201

της πολιτιστικής κληρονομιάς και του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην περιοχή εφαρμογής του Προγράμματος».

Γ) Στη ΣΜΠΕ υποστηρίζεται πως για τον προσδιορισμό των εν δυνάμει ΠΟΑΥΑΠ εφαρμοστήκαν αρχικά 20 κριτήρια αποκλεισμού, εκ των οποίων τέσσερα αφορούν αμιγώς την προστασία της βιοποικιλότητας (Κριτήρια 2,3,4,5), ενώ άλλα δύο κριτήρια αφορούν εμμέσως τη βιοποικιλότητα (Κριτήρια 13,14). Ωστόσο, τέσσερα από τα έξι οριζόμενα ως κριτήρια αποκλεισμού που σχετίζονται με την προστασία της βιοποικιλότητας δεν έχουν άμεση εφαρμογή (Not applicable) στο γεωχωρικό πεδίο εφαρμογής Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης ΥΑΠ, ενώ τα άλλα δύο κριτήρια συμβάλλουν ελάχιστα στο τελικά διαθέσιμο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του προγράμματος.

Συγκεκριμένα:

- Όσον αφορά το Κριτήριο 2: Πολύ μικρή εφαρμογή. Οι μόνες αμιγώς θαλάσσιες εκτάσεις που είναι ΠΑΦΠ και ΠΦΠ και εμπίπτουν σε αυτό το κριτήριο αποκλεισμού βρίσκονται στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων, γύρω από τις ακατοίκητες νησίδες του Πάρκου, και ο Κόλπος του Λαγανά στη Ζάκυνθο. Πρακτικά μηδαμινή η αξία του Κριτηρίου αυτού.
- Όσον αφορά το Κριτήριο 3: Μόνον έμμεση εφαρμογή. Στον θαλάσσιο χώρο δεν υπάρχουν Εθνικοί Δρυμοί, κηρυγμένα μνημεία της Φύσης και Αισθητικά Δάση, και, ως εκ τούτου, το κριτήριο αυτό έχει ελάχιστη και μόνον έμμεση αξία, καθώς αφορά μόνον την απόσταση των προτεινόμενων θαλάσσιων πολυγώνων από τις χερσαίες αυτές περιοχές.
- Όσον αφορά το Κριτήριο 4: Περιορισμένη εφαρμογή, μόνον στην περίπτωση του Δέλτα του Έβρου. Ωστόσο, ακόμα κι εκεί το κριτήριο αυτό δεν λειτούργησε ως κριτήριο αποκλεισμού, καθώς στη θαλάσσια περιοχή του Δέλτα του Έβρου προτείνεται να χωροθετηθούν δύο πολύγωνα για ΥΑΠ («Πιλοτικό 1»). Πέραν αυτού, δεν υπάρχουν τμήματα υγρότοπων Ραμσάρ στον αμιγώς θαλάσσιο χώρο εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης ΥΑΠ, ενώ είναι αξιοπερίεργο πως πλέον οι υγρότοποι Ραμσάρ εντάσσονται στις ΠΑΠΦ και ΠΠΦ, επομένως το Κριτήριο αυτό εμπεριέχεται ήδη στο Κριτήριο 2 και δεν έχει υπόσταση ως διακριτό κριτήριο.
- Όσον αφορά το Κριτήριο 5: Μικρή εφαρμογή. Ο μοναδικός οικότοπος προτεραιότητας στο αμιγώς θαλάσσιο περιβάλλον είναι τα Λιβάδια Ποσειδωνίας (1120*).
- Όσον αφορά το Κριτήριο 13: Μηδαμινή εφαρμογή. Δεν εντοπίζονται περιοχές γεωπάρκων εντός του αμιγώς θαλάσσιου περιβάλλοντος, οπότε το κριτήριο αυτό δεν έχει καμία σημασία πέραν της απόστασης των προτεινόμενων θαλάσσιων πολυγώνων από τα χερσαία γεωπάρκα.
- Όσον αφορά το Κριτήριο 14: Μηδαμινή εφαρμογή. Όπως προκύπτει και από το Σχήμα 8-95, κανένα ΤΙΦΚ δεν έχει τμήμα του εντός του αμιγώς θαλάσσιου περιβάλλοντος, οπότε το κριτήριο αυτό δεν έχει καμία σημασία πέραν της απόστασης των προτεινόμενων θαλάσσιων πολυγώνων από τα χερσαία ΤΙΦΚ.

Συμπεραίνεται, επομένως, πως, όσον αφορά την παράμετρο της προστασίας της βιοποικιλότητας, υπάρχει σημαντικό σφάλμα στη μεθοδολογία προσδιορισμού του κατάλληλου διαθέσιμου πεδίου εφαρμογής του προγράμματος, βάσει των κριτηρίων που επελέγησαν.

Συνολικά, τα οριζόμενα κριτήρια προς την κατεύθυνση της διατήρησης της βιοποικιλότητας είναι στην πλειοψηφία ακατάλληλα και συνολικά ιδιαίτερα ανεπαρκή, με αποτέλεσμα ο δυνητικά διαθέσιμος χώρος για τη χωροθέτηση ΥΑΠ μετά την εφαρμογή των κριτηρίων

αποκλεισμού να μην έχει λάβει πρακτικά υπόψη καθόλου την παράμετρο της περιβαλλοντικής προστασίας. Συμπεραίνεται, επομένως, πως, όσον αφορά την παράμετρο προστασία της βιοποικιλότητας, υπάρχει σημαντικό σφάλμα στη μεθοδολογία προσδιορισμού του κατάλληλου διαθέσιμου πεδίου εφαρμογής του προγράμματος. Αυτή η διαπίστωση προκαλεί τη δημιουργία των εξής δύο ερωτημάτων:

1. Εφόσον ήταν πρόδηλη η ανεπάρκεια των παραπάνω κριτηρίων, ενώ ορισμένα εκ των οποίων δεν έχουν καν εφαρμογή στο θαλάσσιο χώρο, για ποιο λόγο επιλέχθηκαν ως «κριτήρια αποκλεισμού»;
2. Εφόσον σε άλλα σημεία της ΣΜΠΕ παρατίθεται πολύ αναλυτικά πληροφορία σχετικά με τη βιοποικιλότητα (όπως αναλύσαμε και στο σημείο Α τού σχολιασμού μας), για ποιο λόγο δεν αξιοποιήθηκε η πληροφορία αυτή για τον προσδιορισμό του κατάλληλου διαθέσιμου πεδίου εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης ΥΑΠ;

Δ) Επιπροσθέτως αναφέρουμε ότι τα προαναφερθέντα κριτήρια 2 έως 5 αποτελούν και τα περιβαλλοντικά κριτήρια που εφαρμόστηκαν στο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ (ΕΧΠ-ΑΠΕ) του 2008, ωστόσο το ΕΧΠ-ΑΠΕ έχει δεχθεί εξ αρχής σφοδρή κριτική ως προς την ανεπάρκεια του σε σχέση με την προστασία της βιοποικιλότητας. Η κριτική αυτή δεν προέρχεται αποκλειστικά από περιβαλλοντικές οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας, αλλά από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς απουσίαζε πλήρως η Δέουσα Εκτίμηση των επιπτώσεων του συγκεκριμένου σχεδιασμού για τις περιοχές NATURA. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απέστειλε το 2014 προειδοποιητική επιστολή για το συγκεκριμένο ζήτημα, ζητώντας την αναθεώρηση του ΕΧΠ-ΑΠΕ και το 2023 αιτιολογημένη γνώμη εναντίον της Ελλάδας για τη μη συμμόρφωση με τις Οδηγίες για τη Φύση. Η αναθεώρηση του ΕΧΠ-ΑΠΕ υποτίθεται, μάλιστα, ότι βρίσκεται στο τελικό στάδιο (φυσικά με πάρα πολύ μεγάλη και αδικαιολόγητη καθυστέρηση). Με δεδομένα τα παραπάνω, η αυτούσια υιοθέτηση των περιβαλλοντικών κριτηρίων αποκλεισμού του τεκμηριωμένα ανεπαρκούς και μεθοδολογικά εσφαλμένου ισχύοντος ΕΧΠ-ΑΠΕ **αποτελεί προβληματική πρακτική**, καθώς μεταφέρει στον θαλάσσιο χώρο τις παθογένειες του χερσαίου χωροταξικού σχεδιασμού για τις ΑΠΕ.

Ε) Στο Σχέδιο του ΕΠΑΥΑΠ, στο Παράρτημα 2.1. (Κριτήρια αποκλεισμού σύμφωνα με τη Διεθνή Πρακτική), αναφέρεται ότι οι καταρχήν προτεινόμενες περιοχές εξετάζονται για την πιθανή τροποποίηση των θέσεων και των ορίων τους, και βάσει περιβαλλοντικών, κοινωνικών, τεχνικών κλπ κριτηρίων. Τονίζεται μάλιστα ότι *«η ΣΜΠΕ προσδιορίζει επιπτώσεις και μέτρα μετριασμού, καθώς και βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο έργου ΥΑΠ»*.

Ωστόσο, στη ΣΜΠΕ, πέρα από τα στοιχεία που παρατίθενται, δεν έχει εξεταστεί και δεν προτείνεται καμία πιθανή τροποποίηση των ορίων στις καταρχήν κατάλληλες περιοχές (στην εξέταση των εναλλακτικών σεναρίων), παρά τα αναλυτικά στοιχεία για την ορνιθοπανίδα (και τη βιοποικιλότητα γενικότερα) που περιλαμβάνει η ίδια η ΣΜΠΕ, όπως προαναφέραμε και στο σημείο Α. Επίσης, η παραπομπή σε ΜΕΟΑ, αστοχεί ως προς την ανάγκη της δέουσας εκτίμησης.

Ως προς τα μέτρα μετριασμού, στην υπό διαβούλευση ΣΜΠΕ αναφέρεται (πίνακας 2.5.στη σελίδα 4 της δεύτερης αρίθμησης) ότι: **“Συναξιολογώντας τα παραπάνω, το προτεινόμενο ΕΠΑ-ΥΑΠ με την προϋπόθεση πλήρους εφαρμογής των προτεινόμενων μέτρων αντιμετώπισης/μετριασμού της παρούσας, συμμορφώνεται σε σημαντικό βαθμό με τους ΠΣ για**

τη Βιοποικιλότητα και δεν αναμένεται να επιφέρει σοβαρή βλάβη/επιβάρυνση στα στοιχεία που τη συνιστούν (είδη, οικοσυστήματα, ΠΠ)». Μία όμως από τις προτάσεις αυτών των μέτρων μετριασμού είναι και η αποφυγή χωροθέτησης έργων ΥΑΠ και συνοδών έργων διασύνδεσης εντός ΠΠ του εθνικού δικτύου Natura 2000 και άλλων ΠΠ εθνικού και διεθνούς ενδιαφέροντος (το μέτρο αυτό αναφέρεται τόσο στον πίνακα 2.5 όσο και, ξανά, στον πίνακα 10.6, στη σελίδα 425). Θα ήταν πραγματικά πολύ σημαντικό αν συνέβαινε αυτό, ωστόσο εκ του αποτελέσματος φαίνεται ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, καθώς τελικά προτείνεται η χωροθέτηση ΥΑΠ εντός του δικτύου Natura 2000 και συγκεκριμένα εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του Έβρου, της Γυάρου και των Διονυσάδων (βλ. και στα επιμέρους σχόλια για τις θαλάσσιες περιοχές). Άρα, στο σημείο αυτό, η ΣΜΠΕ αυτοαναίρεται.

ΣΤ) Κατά την εξέταση άλλων δραστηριοτήτων με τις οποίες τα προτεινόμενα ΥΑΠ ενδέχεται να έχουν χωρικές επικαλύψεις ή συγκρούσεις, συμπεριλαμβάνονται και δραστηριότητες που δεν έχουν ακόμα ολοκληρωμένη αδειοδότηση. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι στην Εικόνα 3-12, σελίδα 92, του ΕΠΑΥΑΠ, υποδεικνύονται οι θέσεις αδειοδοτημένων και υπό αδειοδότηση καταδυτικών πάρκων, δηλαδή λαμβάνονται υπόψη και αδειοδοτικές διαδικασίες που βρίσκονται ακόμα εν εξελίξει, πιθανώς και σε πρώτα στάδια αυτής της διαδικασίας. Αντιθέτως όμως, δεν έχει γίνει το ίδιο και για τις προβλέψεις των προτεινόμενων ζωνών (π.χ. των Ζωνών Προστασίας της Φύσης) των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ), των οποίων η διαβούλευση έχει ολοκληρωθεί και των οποίων η διαδικασία βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο. Γενικότερα, **οι προβλέψεις προστασίας και διαχείρισης των ΕΠΜ, δεν έχουν ληφθεί υπόψη**, γεγονός που θα δημιουργήσει τετελεσμένα εις βάρος του προστατευτέου αντικείμενου.

Ζ) Το όριο της χιλιομετρικής απόστασης από τα όρια των περιοχών Natura δεν στηρίζεται επιστημονικά, διότι δεν υπάρχει οριζόντια απάντηση για το ποια πρέπει να είναι η απόσταση ασφαλείας από τα όρια αυτά έτσι ώστε να μην υπάρχει σημαντική επίπτωση. Τα όρια αυτά δεν μπορούν να είναι παντού τα ίδια, καθώς εξαρτώνται από τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής Natura και, βεβαίως από το προστατευτέο αντικείμενο.

Η) Αν και γίνεται αναφορά στα **μεταναστευτικά πουλιά** (8.2.3.2.1.2 Μεταναστευτικά είδη, σελίδα 118) δεν υπάρχει απόπειρα αποτύπωσης των μεταναστευτικών διαδρομών έστω με τα διαθέσιμα δεδομένα από δημοσιευμένες πηγές, από δεδομένα προγραμμάτων Life και των αποθετηρίων δεδομένων τηλεμετρίας. Επίσης, στον χάρτη που παρουσιάζεται στη σελίδα 225 (290) - Σχήμα 8-59: Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (ΣΠΠ) που εντοπίζονται στην περιοχή μελέτης παρουσιάζονται μόνον οι χερσαίες ΣΠΠ, ενώ **δεν απεικονίζονται καθόλου οι θαλάσσιες ΣΠΠ**, οι οποίες τελικά παρατίθενται σε πίνακα, χωρίς να φαίνονται σε κάποιο χάρτη.

Επίσης, ένα γενικότερο σχόλιο για την υπό διαβούλευση ΣΜΠΕ, είναι ότι δημιουργείται σύγχυση από τις αλλαγές στον τρόπο αρίθμησης των σελίδων, καθώς καθίσταται δύσκολη η διάκριση και η εύρεση των ενοτήτων της. Συγκεκριμένα, μετά τη σελίδα 49, αρχίζει ξανά η αρίθμηση των σελίδων της ΣΜΠΕ, και έπειτα, από τη «νέα» σελίδα 13, αρχίζει εκ νέου η αρίθμηση και πάλι από τον αριθμό σελίδας 1. Αρκετά συχνό πρόβλημα επίσης είναι και η απουσία κάποιων βιβλιογραφικών αναφορών και πηγών: για παράδειγμα, στη σελίδα 361, του κεφαλαίου 9.3.1.

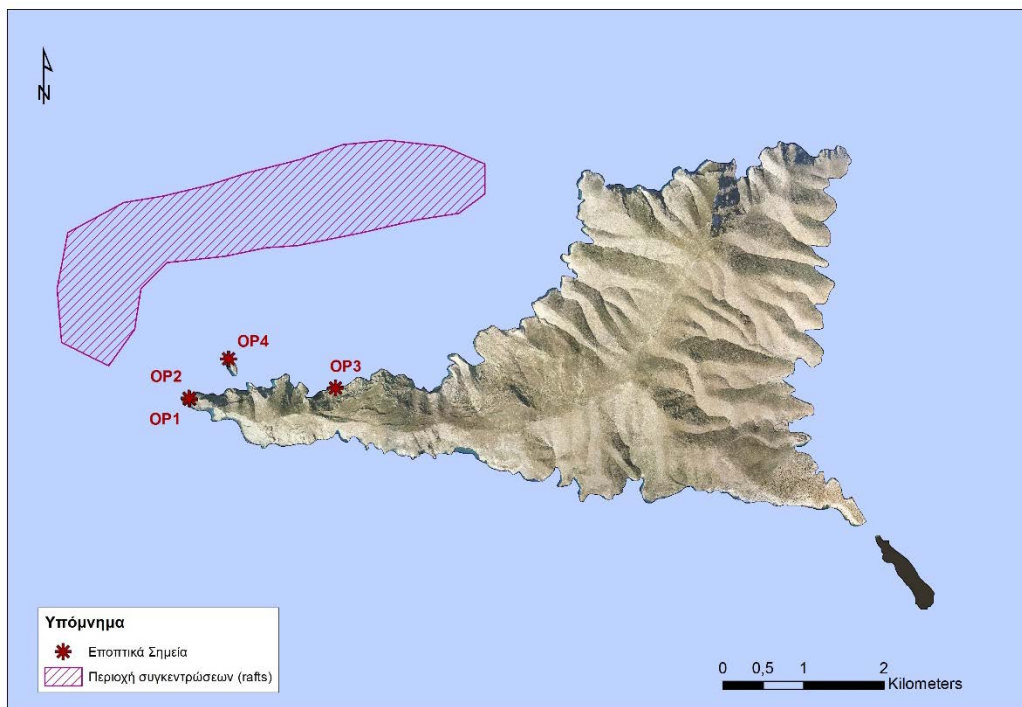
της ΣΜΠΕ και στο Σχέδιο του ΕΠΑΥΑΠ στη σελίδα 150 (τρεις φορές) και 151 (στην εικόνα για την πυκνότητα της ναυσιπλοΐας).

Ως προς τα επιμέρους ζητήματα, που αφορούν τις περιοχές στις οποίες προτείνεται η χωροθέτηση ΥΑΠ, σας επισημαίνουμε τα εξής:

- Γυάρος:

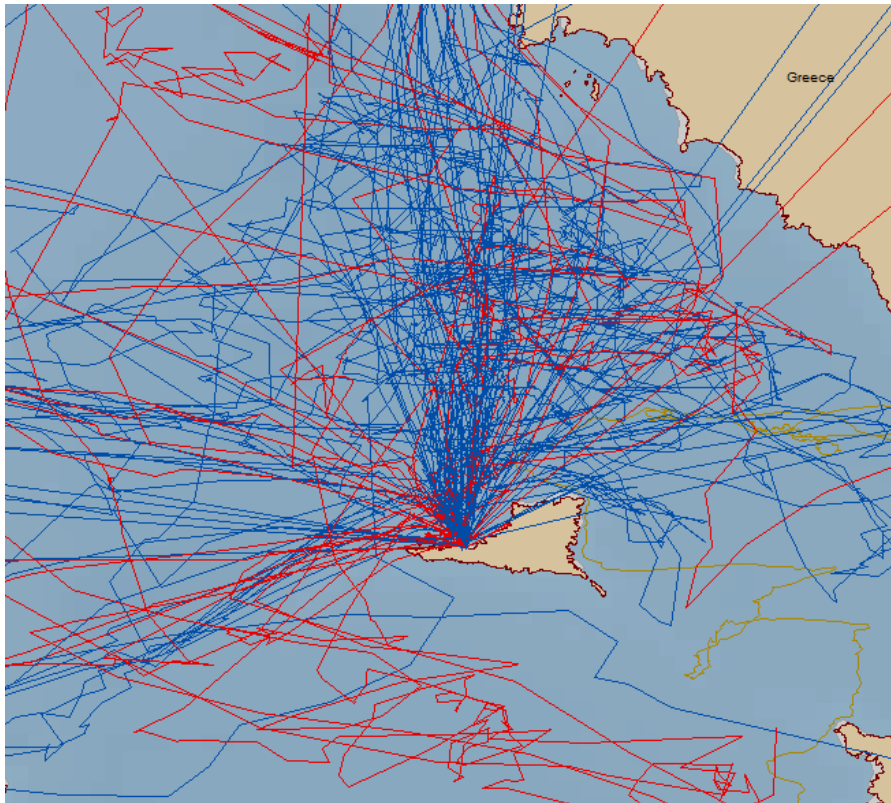
Η θαλάσσια περιοχή που προτείνεται από τη ΣΜΠΕ βρίσκεται **εντός της ΖΕΠ**. Στη Γυάρο απαντάται η μεγαλύτερη αποικία Μύχων (*Puffinus yelkouan*). Ο πληθυσμός των Μύχων της Γυάρου αντιστοιχεί στο 45,2 - 56,5% του εθνικού πληθυσμού, στο 14,6 - 20,7% του παγκόσμιου πληθυσμού και στο 14,5 - 21% του πληθυσμού της ΕΕ αντίστοιχα (Gaudard et al. 2018, Fric et al. 2012, BirdLife International 2017). Συνολικά 30 είδη πουλιών έχουν καταγραφεί στη Γυάρο και τις γύρω νησίδες, εκ των οποίων 13 παρατηρούνται όλο τον χρόνο στο νησί αυτό, 4 είναι καλοκαιρινοί επισκέπτες, 7 είναι χειμερινοί επισκέπτες και 3 είναι περαστικά. Συνολικά, 19 είδη καταγράφονται ως αναπαραγόμενα. Τα 4 σημαντικότερα από αυτά είναι ο Μύχος (*Puffinus yelkouan*) (3.570–7.350 ζεύγη), ο Θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) (20-40 ζεύγη), ο Σπιζαετός (*Aquila fasciata*) (1 ζεύγος) και ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*) (217 ζεύγη).

Τα αναπαραγόμενα πουλιά της αποικίας των Μύχων σχηματίζουν συγκεντρώσεις τη νύχτα, στον εικονιζόμενο θαλάσσιο χώρο εντός των 3 ναυτικών μιλίων από τη Γυάρο, για να εισέλθουν στην αποικία (η περιοχή που απεικονίζεται δεν είναι απολύτως ακριβής, θα μπορούσε να είναι πολύ μεγαλύτερη):

Τηλεμετρικά δεδομένα που απεικονίζουν τις θαλάσσιες περιοχές στις οποίες τα ενήλικα πουλιά της αποικίας των Μύχων αναζητούν τροφή κατά τη διάρκεια της επώασης και της πρώιμης φάσης της ανάπτυξης των νεοσσών:

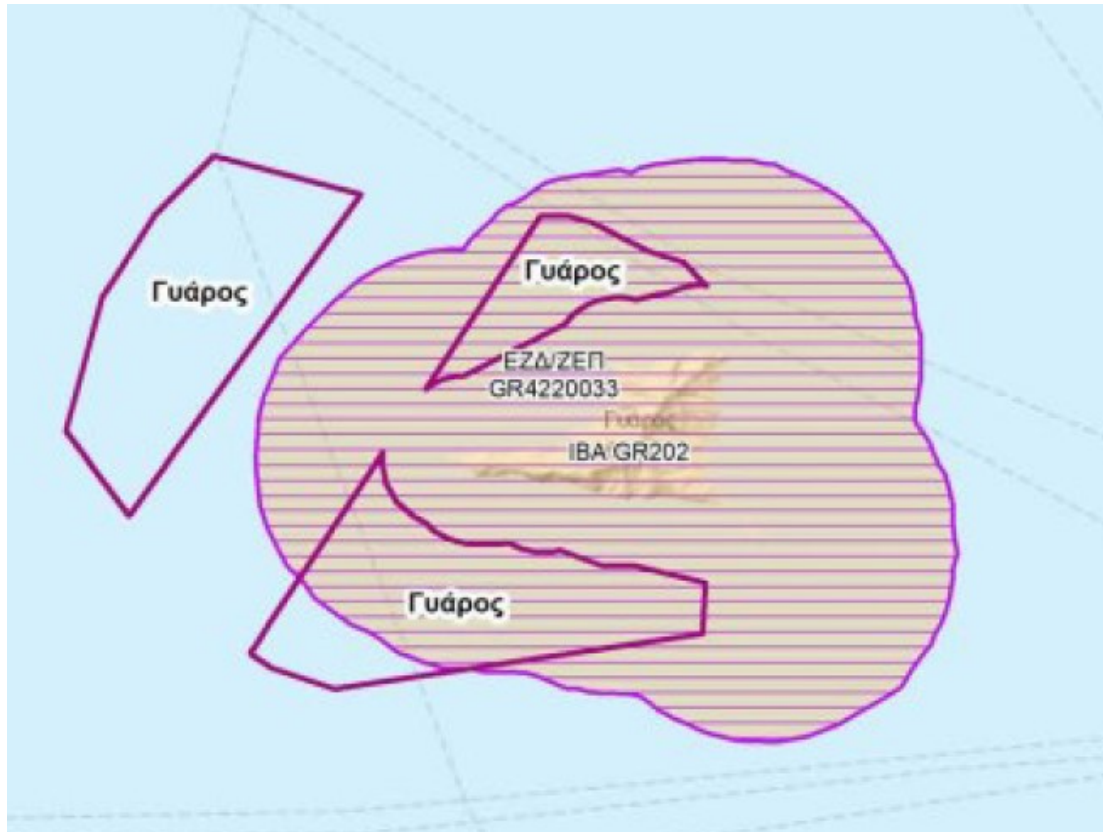
Οι ζώνες βάσει της ΕΠΜ 8α: Περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (μέρους) - GR4220033 Νήσος Γυάρος και θαλάσσια ζώνη:

id:	391
ΕΡΜ_ΤΕΑΜ:	Ουάδα 8α: Πιραγές Κικιάδων (ύψους)
NAT_ID:	GR4220033
PA_CODE:	ELBA42235
PA_NAME:	Σύνθεση Περιοχή Προστασίας Βιοποικιλότητας Βόρειων Κικιάδων
ZONECODE_F:	ELBA42235_ZB47
ZONECODE_S:	ZB47
Z_CODE_EL:	Z70-47
ZONE_NAME:	Ζώνη Προστασίας της Φύσης θαλάσσιας περιφέρειας προσηλιμίας φύκιος και θαλασσοποιών Γυάρου
ZONE_CATEG:	Ζώνη Προστασίας της Φύσης
ZONE_DESC:	Από το 0,25 νμ έως το 1,5 νμ. Περιλήψι προστασίας υφάλων και ιχθυοστοιχείων. Γυάρου
ZMETRA_HL:	
COMMENTS:	
AREA_M2:	85854419.7572
PERIM_M:	75694.3105137995
F_ID:	79
Legend:	Ζώνη Προστασίας της Φύσης
Label:	Z70-47

Σημειώτεον ότι σε καμία από αυτές τις ζώνες δεν προβλέπεται η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ.

ΠΟΑΥΑΠ Γυάρου - Φαίνεται ξεκάθαρα ότι δύο από τα τρία πολύγωνα εμπίπτουν εντός της ΖΕΠ:

- Δονούσα (1 και 2):

Στην περιοχή της Δονούσας φωλιάζει ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonorae*), καθώς και ο Θασσασοκόρακας (75 - 81 ζεύγη) και μάλιστα ένας σημαντικός αριθμός ατόμων (200 - 260) του είδους αυτού ξεχειμωνιάζει στην περιοχή. Επίσης η ευρύτερη είναι πολύ σημαντική για τον Μύχο (*Puffinus yelkouan*), καθώς φιλοξενεί την τρίτη μεγαλύτερη αποικία του είδους στη χώρα (Fric et al. 2012) και τον δεύτερο σημαντικότερο πληθυσμό στην περιοχή των Κυκλάδων μετά τη Γυάρο. Ο αναπαραγόμενος πληθυσμός εκτιμάται σε 1.050 -1.410 ζευγάρια που αντιστοιχούν στο 12% του εθνικού πληθυσμού και στο 4% του παγκόσμιου πληθυσμού (Gaudard et al. 2018, Fric et al. 2012, BirdLife International 2015).

- Αγ. Ευστράτιος (1α, 1β, και 2):

Περιοχή φωλεοποίησης Μαυροπετρίτη (*Falco eleonorae*), με 280 φωλεάζοντα ζευγάρια. Σημαντική περιοχή για το φώλιασμα του Θασσασοκόρακα (48 - 60 ζευγάρια). Οι θαλάσσιες περιοχές γύρω από το νησί αυτό αποτελούν χώρο τροφοληψίας για Αρτέμηδες (*Calonectris diomedea*) και Μύχους (*Puffinus yelkouan*).

- Κάρπαθος (βόρεια του νησιού):

Σημαντική περιοχή για τα μεταναστευτικά πουλιά. Επίσης, φώλιασμα Μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*), με 215 ζεύγη.

- Κάσος:

Στην περιοχή αυτή απαντάται η δεύτερη σημαντικότερη αποικία φωλεοποίησης του Αιγαιόγλαρου (*Larus audouinii*) στα νότια Δωδεκάνησα, με 30 – 63 φωλεάζοντα ζεύγη. Επίσης στην περιοχή φωλιάζει και ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*), με 288 ζευγάρια. Είναι σημαντικός χώρος τροφοληψίας για τον Αρτέμη (*Calonectris diomedea*) και τον Μύχο (*Puffinus yelkouan*). Σε παρακείμενη νησίδα φωλιάζουν Θαλασσοκόρακες (*Phalacrocorax aristotelis*), με περίπου 30 φωλεάζοντα ζεύγη. Επιπροσθέτως, η περιοχή είναι σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά. Η περιοχή χρησιμοποιείται από Αρτέμηδες που φωλιάζουν στις Διονυσάδες είτε ταξιδεύοντας για περιοχές τροφοληψίας προς παράλια νότιας Τουρκίας, είτε για κοντινά ταξίδια τροφοληψίας. Μικτά κοπάδια από Αρτέμηδες (*Calonectris diomedea*) και Μύχους (*Puffinus yelkouan*) έχουν καταγραφεί να αναζητούν τροφή στην περιοχή (>100 άτομα), ιδιαίτερα στα ρηχά νερά που περιβάλλουν την Κάσο και στο στενό μεταξύ Κάσου και Καρπάθου. Επιπλέον, τηλεμετρικές έρευνες αποκάλυψαν ότι η θαλάσσια περιοχή γύρω από την Κάσο χρησιμοποιείται για αναζήτηση τροφής από Αρτέμηδες που αναπαράγονται στις νησίδες Διονυσάδες, πάνω από 30 ν.μ. δυτικά πέρα από το στενό της Κάσου.

- Κρήτη 1 (ανατολικά του Νομού Λασιθίου):

Η περιοχή χρησιμοποιείται από Αρτέμηδες (*Calonectris diomedea*) που φωλιάζουν στις Διονυσάδες ταξιδεύοντας για περιοχές τροφοληψίας προς παράλια νότιας Τουρκίας ή βόρεια παράλια Αφρικής.

- Κρήτη 2 (α και β) Βορειοανατολικά της Ελούντας:

Η περιοχή αυτή είναι αρκετά σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά και επίσης χρησιμοποιείται από Αρτέμηδες που φωλιάζουν στις Διονυσάδες για κοντινά ταξίδια τροφοληψίας.

- Κρήτη 3 (Διονυσάδες):

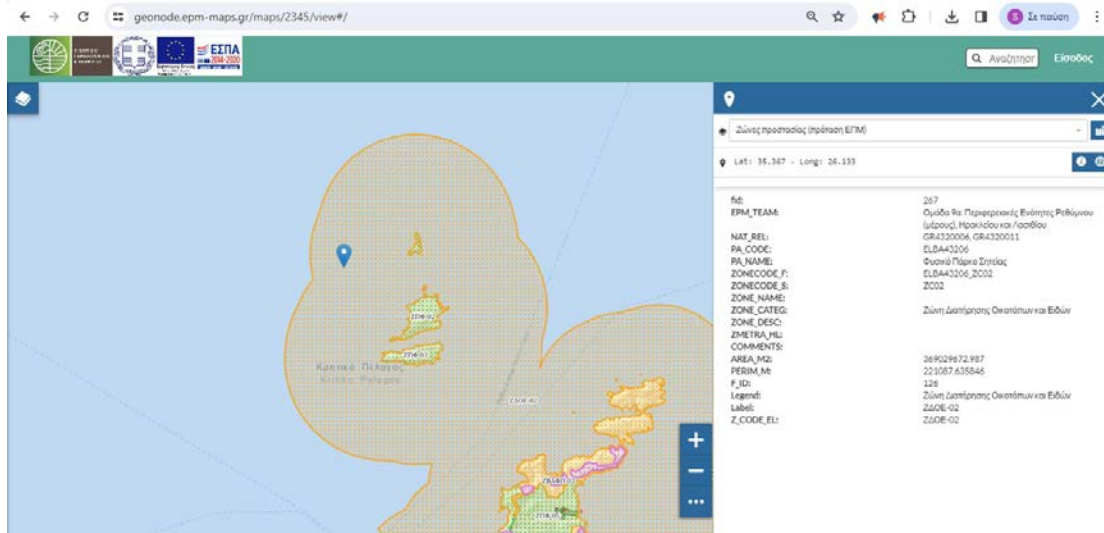
Η θαλάσσια περιοχή που προτείνεται από τη ΣΜΠΕ βρίσκεται **εντός της ΖΕΠ**. Η περιοχή αυτή είναι πολύ σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά, καθώς και για το φώλιασμα του Μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*), με 520 φωλεάζοντα ζεύγη. Επίσης, στην περιοχή αυτή φωλιάζει ένας από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς Αρτέμη (*Calonectris diomedea*) στο Αιγαίο, με 710 – 1010 φωλεάζοντα ζεύγη, και οι θαλάσσιες περιοχές που περιβάλλουν τα νησιά αυτά αποτελούν χώρους ανάπαυσης και τροφοληψίας για το είδος αυτό.

Οι τηλεμετρικές έρευνες αποκάλυψαν ότι οι Αρτέμηδες που αναπαράγονται στους Διονυσάδες τρέφονται τακτικά στη θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται από το ακρωτήριο Σίδερο στα ανατολικά, σε ολόκληρη την περιοχή των όρμων Σητείας και Μιραμπέλλου και μέχρι το ακρωτήριο Άγιος Ιωάννης στο βορειοδυτικό άκρο του κόλπου.

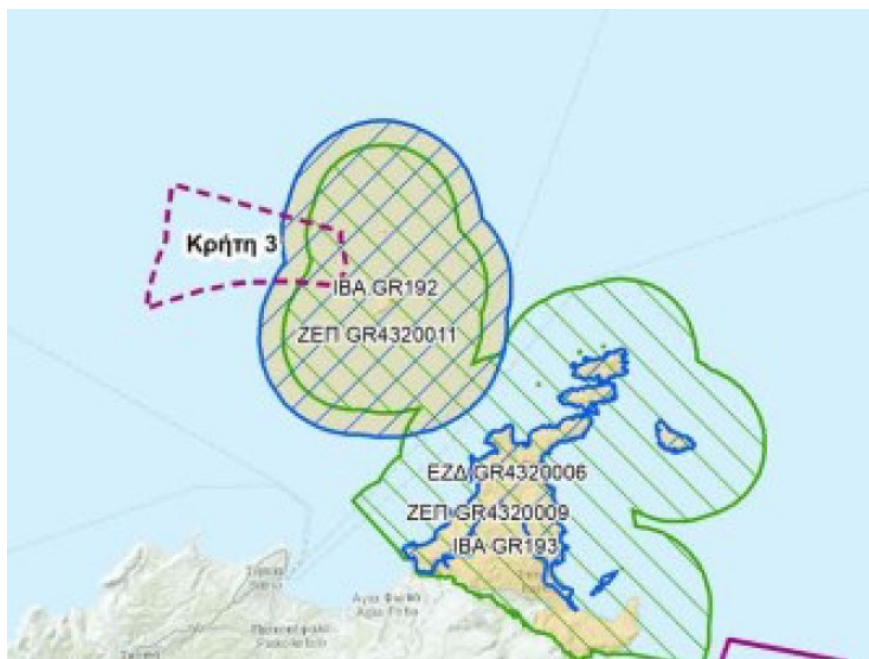

Επιπλέον, οι Αρτέμηδες από τις Διονυσάδες έχουν καταγραφεί να τρέφονται κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου στη θαλάσσια περιοχή γύρω από την Κάσο και την Κάρπαθο στα ανατολικά, καθώς και πέρα από το Αιγαίο Πέλαγος, κατά μήκος των ρηχών παράκτιων υδάτων της Αιγύπτου και της Λιβύης στη βόρεια Αφρική.

Στον παρακάτω χάρτη απεικονίζεται η Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών - Διονυσάδες - ΖΔΟΕ-02:

Στην ΕΠΜ αναφέρεται ότι δεν επιτρέπονται εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας στη συγκεκριμένη ζώνη. Ωστόσο, όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη, το ΠΟΑΥΑΠ Κρήτη 3 επικαλύπτεται με τη ζώνη αυτή:

- Κρήτη 4 (κοντά στη νήσο Χρυσή):

Η περιοχή αυτή είναι σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά. Επίσης, έχει σημασία και ως χώρος αναπαραγωγής του Μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*), 186 ζεύγη.

- Κύμη:

Το συγκεκριμένο πολύγωνο χωροθετείται κοντά στη μία εκ των τριών αποικιών αναπαραγωγής του Υδροβάτη (*Hydrobates pelagicus*) στην Ελλάδα. Και σημαντική περιοχή τροφοληψίας για αποικία Αρτέμη (*Calonectris diomedea*) στη Σκύρο

- Ρόδος (νότια του νησιού):

Η περιοχή αυτή είναι σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά. Επίσης, έχει σημασία και ως χώρος αναπαραγωγής του Μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*), 153 ζεύγη.

- Χίος (βορειοδυτικά του νησιού):

Η περιοχή ανάμεσα στα Ψαρά και τη Χίο, είναι ένας θαλάσσιος χώρος από τον οποίο διέρχονται οι Μύχοι που αναπαράγονται στη Γυάρο για να πάνε στη Μαύρη Θάλασσα.

- Ψαρά (βορειοδυτικά του νησιού):

Πολύ σημαντική αποικία φωλεοποίησης Μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*), 963 ζεύγη. Υπάρχουν και αποικίες Αρτέμη (*Calonectris diomedea*), με 25-80 ζευγάρια, και του Θαλασσοκόρακα, (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), με 34 ζευγάρια. Οι Αρτέμηδες χρησιμοποιούν τη θαλάσσια περιοχή γύρω από το νησί των Αντίψαρων ως χώρο τροφοληψίας. Οι θαλασσοκόρακες αναπαράγονται κατά μήκος των ακτών των Αντίψαρων και των Ψαρών και χρησιμοποιούν τα παρακείμενα παράκτια ύδατα για αναζήτηση τροφής και ανάπαυση. Περιοχή σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά.

- Σαμοθράκη:

Η περιοχή έχει έναν σημαντικό πληθυσμό Θαλασσοκόρακα (*Phalacrocorax aristotelis*), με 18 – 100 αναπαραγόμενα ζευγάρια.

Άλλα είδη θαλασσοπουλιών που χρησιμοποιούν τακτικά την περιοχή για αναζήτηση τροφής είναι ο Αρτέμης (*Calonectris diomedea*) και ο Μύχος (*Puffinus yelkouan*). Αυτά τα πουλιά ανήκουν στους ίδιους πληθυσμούς που παρατηρούνται τακτικά σε χιλιάδες σε όλη τη Θρακική Θάλασσα, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου την άνοιξη και το καλοκαίρι. Κατά τη διάρκεια της μη-αναπαραγωγικής περιόδου, μεγάλα κοπάδια Μύχων, αποτελούμενα από αρκετές χιλιάδες άτομα, παρατηρούνται τακτικά στο Θρακικό Πέλαγος κατά τη διάρκεια της διασποράς μετά την αναπαραγωγή το καλοκαίρι και κατά την επιστροφή τους στους τόπους αναπαραγωγής τους σε όλη τη Μεσόγειο Θάλασσα στα τέλη του χειμώνα.

- Πατραϊκός:

Σημαντική περιοχή για τις τοπικές μετακινήσεις και τη μετανάστευση πολλών ειδών πουλιών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στις μετακινήσεις του Αρτέμη (*Calonectris diomedea*), η περιοχή του Πατραϊκού βρίσκεται σε κομβικό σημείο των διαδρομών, όπως φαίνεται από τον χάρτη 8-38 (σελίδα 168) της ΣΜΠΕ.

- Διαπόντια νησιά:

Πολύ σημαντική περιοχή, καθώς εδώ απαντώνται μία από τις δύο αποικίες φωλεοποίησης του Αρτέμη (*Calonectris diomedea*) και μία από τις τρεις αποικίες του Θαλασσοκόρακα (*Phalacrocorax aristotelis*), στο Ιόνιο. Η περιοχή είναι πολύ σημαντική και για το πέρασμα των μεταναστευτικών πουλιών. Στην περιοχή αυτή απαντάται η δεύτερη πιο σημαντική αποικία Υδροβάτη στη χώρα.

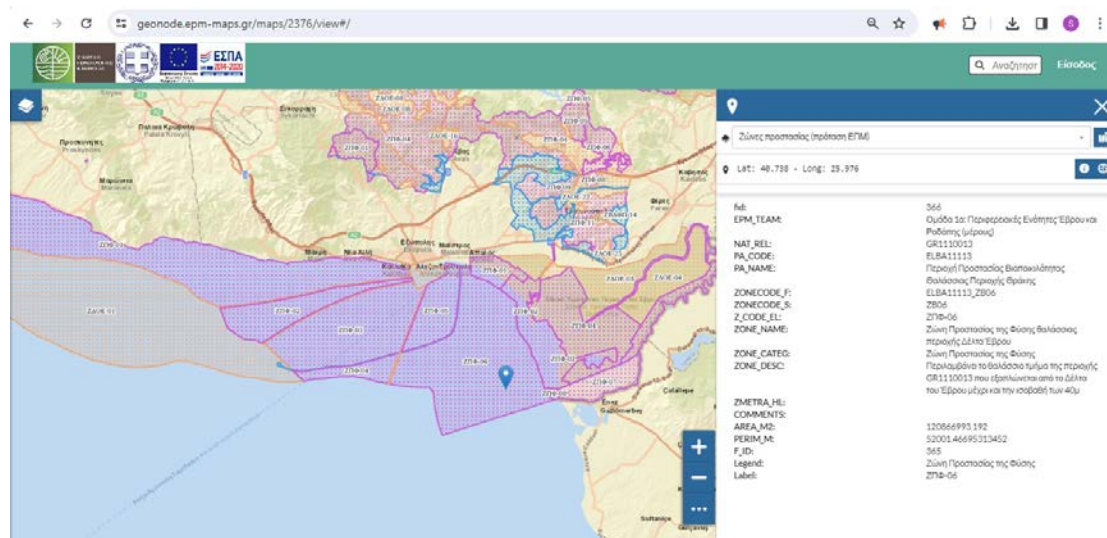
- Αντικύθηρα (ανατολικά του νησιού):

Περιοχή πολύ σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά, καθώς αποτελεί στενωπό (bottleneck) στη μεταναστευτική πορεία των πουλιών αυτών. Για τον λόγο αυτό, στο νησί των Αντικυθήρων ιδρύθηκε και λειτουργεί ο Ορνιθολογικός Σταθμός Αντικυθήρων (ΟΣΑ). Επίσης, στην περιοχή αυτή φωλιάζει ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleosporae*), με πολύ σημαντικό αριθμό ζευγαριών (1006 ζεύγη). Η θαλάσσια περιοχή εντός της οποίας προτείνεται η χωροθέτηση ΥΑΠ, αποτελεί γνωστό χώρο όπου κυνηγούν οι Μαυροπετρίτες.

- Έβρος:

Η θαλάσσια περιοχή που προτείνεται από τη ΣΜΠΕ βρίσκεται **εντός της ΖΕΠ**. Η περιοχή αυτή βρίσκεται σε πολύ κοντινή απόσταση από το Δέλτα του Έβρου, έναν από τους κορυφαίους υγρότοπους της Ελλάδας, με εξαιρετικά μεγάλη σημασία για πάρα πολλά είδη υδρόβιων και παρυδάτιων πουλιών, και είναι στενωπός μετανάστευσης (bottleneck). Επίσης, στη θαλάσσια περιοχή που χωροθετούνται τα πολύγωνα για τα Υπεράκτια Αιολικά, έχει καταγραφεί πέρασμα Αργυροπελεκάνων (*Pelecanus crispus*), όπως άλλωστε αναφέρεται και στην ΣΜΠΕ (χάρτες 8-39 και 8-40, στις σελίδες 174 και 175), γεγονός που δημιουργεί πολύ αυξημένο κίνδυνο πρόσκρουσης των πουλιών αυτών στις ανεμογεννήτριες.

Στον χάρτη που ακολουθεί απεικονίζονται οι προτεινόμενες Ζώνες Προστασίας βάσει της ΕΠΜ 1α (Έβρου – Ροδόπη) στις οποίες, σημειωτέον, δεν προβλέπονται εγκαταστάσεις παραγωγής ΑΠΕ:

Στους δύο παρακάτω χάρτες απεικονίζονται τα Πιλοτικά Υπεράκτια Αιολικά Πάρκα (σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ) και οι μετακινήσεις των Αργυροπελεκάνων (*Pelecanus crispus*) (σύμφωνα με τα δεδομένα των αποθετηρίων τηλεμετρίας Movebank):

Τέλος, κλείνοντας αυτήν την επιστολή σχολιασμού της ΣΜΠΕ, θέλουμε να εκφράσουμε τη δυσαρέσκειά μας για τον κλειστό χαρακτήρα της συγκεκριμένης διαβούλευσης, καθώς με τον τρόπο αυτό δεν είναι εφικτή η αλληλεπίδραση των σχολιαστών.

Εκ μέρους της
Ελληνικής ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας

Με εκτίμηση,

Μαρτίνος Γκαίτλιχ
Υπεύθυνος Περιβαλλοντικών Θεμάτων και Πολιτικής